

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

ZEMĚ LIDÍ

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Jednou večer si ředitel zavolal do kanceláře mne a řekl mi prostě:

„Zítرا poletíte.“

Stál jsem tam a čekal, až mi dovolí odejít. On však po chvílce dodal:

„Předpisy znáte dobře, ano?“

Stroje v té době nebyly ještě zdaleka tak spolehlivé jako dnes.

Často znenadání vypovídaly službu a začalo v nich rachotit jako ve starých hodinách. A nezbývalo než dosednout na skalnatou a nehostinnou španělskou zemi. „Když se tam stroj porouchá,“ říkávali piloti, „pak už je i s letounem brzy konec.“ Ale letadlo není nenahraditelné. Důležité bylo hlavně nenarazit na skálu poslepu. Proto jsme měli pod nejpřísnějšími tresty zakázáno létat v horských oblastech nad souvislou clonou mračen. Kdyby měl pilot poruchu nad mraky, klesal by bílou koudelí dolů a narazil na nějaký vrchol, dřív než by jej uviděl.

A tak mě tehdy večer pomalý hlas naposledy nabádal:

„Je to moc krásné plout nad Španělskem jen podle kompasu, vznášet se nad mořem mraků, je to moc elegantní, ale...“

A hlas ještě zpomalil:

„... ale pamatujte si: pod hustými mraky... je věčnost.“

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je z první stati Letecká linka.

– soubor osmi statí a vzpomínek na zavádění prvních poštovních linek mezi Evropou a severní Afrikou, na průzkumné lety přes Saharu, Andy a Atlantský oceán, na havárie i život v poušti.

- **Letecká linka**

Autor vzpomíná na své působení v Africe, kde pracoval jako poštovní pilot.

- **Kamarádi**

Autor vzdává hold svému kamarádovi, který zahynul při leteckém neštěstí.

- **Letadlo**

Krátké zamyšlení nad lidskými výtvarnými.

- **Letadlo a planeta**

Úvahy nad životem na planetě, když byl autor právě na Sahaře.

- **Pátá oáza**

Po přistání v Argentině byl autor pozván dvěma dívkami do jistého domu. Vzpomíná, jak byly krásné.

- **Na poušti**

Autor vypráví o lidech na poušti, kteří mají jinou víru a neznají zeleň. Jednoho z nich vykoupil z otroctví a dovezl do Francie, kde poprvé zažil svobodu.

- **Daleko v poušti**

Autor a jeho kolega Prévot ztroskotali v Lybijské poušti. Tři dny putovali a trpěli žízní, měli halucinace, ale nakonec byli zachráněni. Došli až k beduínovi, který jim dal napít.

- **Lidé**

Zamyšlení nad údělem lidí a smyslem žití.

- **téma a motiv**

téma: zamyšlení nad nebezpečím létání

motivy: předpisy, letadlo, trest, hory, mraky

- **časoprostor**

prostor: ředitelova kancelář

čas: „jednou večer“

- **kompoziční výstavba**

Kniha je rozdělena do osmi statí; samostatných kapitol.

Jednotlivé kapitoly nemají děj, jde spíš o záznam autorových zamyšlení a vzpomínek.

- **literární forma, druh a žánr**

proza, epika, úvahové statě / eseje / paměti

- **vypravěč**

ich-forma – vypravěčem je sám autor, tj. Exupéry

- **postavy**

Exupéry – poštovní pilot, přemýšlivý, miluje létání, ale uvědomuje si jeho nebezpečí

Mermoz – Exupéryho přítel, který zahynul v Atlantiku

Guillaumet – Exupéryho přítel, 5 dní bojoval o život v Andách, symbol odvahy

- **vyprávěcí způsoby**

převažuje pásmo vypravěče v ich-formě

přímá řeč: ředitel a piloti („*Když se tam stroj porouchá,“ říkali piloti, „pak už je i s letounem brzy konec.*“)

vnitřní přímá řeč: „*Je to moc krásné plout nad Španělskem jen podle kompasu, vznášet se nad mořem mraků, je to moc elegantní, ale...*“

- **typy promluv**

monolog ředitele: „*Zítří poletíte.*“; „*Předpisy znáte dobře, ano?*“

vnitřní monolog: „*Je to moc krásné plout nad Španělskem jen podle kompasu, vznášet se nad mořem mraků, je to moc elegantní, ale...*“

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

onomatopoeie *rachotit*

nedořečenost *je to moc elegantní, ale...*“

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

řečnická otázka „*Předpisy znáte dobře, ano?*“

personifikace *Stroje ... nebyly ... tak spolehlivé jako dnes.*

přirovnání *začalo v nich rachotit jako ve starých hodinách*

epiteton *na skalnatou a nehostinnou španělskou zemi*

metafora *nad souvislou clonou mračen; bílá koudel (= mraky); plout (= letět); moře mraků*

Literárněhistorický kontext

• kontext autorovy tvorby

1. polovina 20. století

Antoine de Saint-Exupéry (1900, Lyon, Francie – 1944)

- francouzský spisovatel, letec, filozof, humanista
- syn hraběte, říkali mu *Král Sluníčko* pro jeho modré oči a blondřaté vlasy
- psal prózu pro dospělé
- vojenskou službu nastoupil roku 1921, na vlastní žádost byl přidělen k letectvu
- byl civilním letcem v severní Africe a Jižní Americe
- roku 1936 byl vyslán jako reportér do Španělska, kde zuřila občanská válka
- pokusil se o dálkový let New York – Ohňová země, ale v Guatemale došlo k havárii a Exupéry utrpěl četné zlomeniny
- za 2. světové války zahynul při průzkumném letu, pravděpodobně nad Středozezemním mořem nedaleko Korsiky

Malý princ – filozofická pohádka s vlastními ilustracemi, příběh prince z planety, který se dostal na Zem a setkal se zde s pilotem havarovaného letadla

Noční let – román čerpá z jeho zkušeností ředitele společnosti Aeroposta Argentina, která dopravovala poštu na první velké jihoamerické letecké lince

Kurýr na jih – román, který autor napsal v Africe, kde byl v té době ředitelem pouštního civilního letiště.

• literární / obecně kulturní kontext

Francouzská próza mezi válkami

- vliv 1. světové války = přibývá prvků absurdity, negativní postoj ke společnosti
- poezie je subjektivnější, autoři experimentují s jazykem
- autoři si pokládají existenciální otázky a uvažují nad jejich řešením

Romain Rolland (1866–1944)

- prozaik, dramatik, esejista, hudební historik a literární kritik
- představitel ztracené generace, kritizoval fašismus
- nositel Nobelovy ceny za literaturu (1915)
- pracoval v nově vzniklém Červeném kříži
- profesor dějin umění a dějin hudby
- propagoval Sovětský svaz a jeho socialistickou formu vlády
- *Jan Kryštof, Petr a Lucie, Dobrý člověk ještě žije*

Henri Barbusse (1873–1935)

- *Oheň* – protiválečný román, více než 60 překladů, sugestivní líčení válečných hrůz

Anatole France (1884–1924)

- nositel Nobelovy ceny 1921
- aktivní v politice
- začínal poezií, poté psal romány – filozofické reflexe, kritika společnosti, silná ironie
- *Ostrov tučňáků* – nejvydávanější dílo, satirický a alegorický román, parodie na francouzské dějiny

autoři jiných národností:

USA – E. Hemingway, W. Faulkner, F. S. Fitzgerald, J. Steinbeck

Německo – B. Brecht, H. a T. Mannovi, E. M. Remarque, S. Zweig

Anglie – T. S. Eliot, J. Galsworthy, G. B. Shaw

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

úvahový, vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Země lidí – autor řeší smysl lidské existence na zemi

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Úvahy nad smyslem žití a válčení jsou stále aktuální.

- **pravděpodobný adresát:**

Kdokoli, kdo chce nahlédnout do myšlenek autora, znát jeho názory a postoje.

- **určení smyslu díla:**

Smyslem díla je se zamyslet nad vlastními postoji k létání, lidské odvaze, smyslu žití apod.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Knihy vyšla roku 1939, tedy před nejnámější autorovou knihou *Malý princ*.

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Není.